

**ÇANKAYA REHBERLİK VE
ARAŐTIRMA MERKEZİ
AKRAN ZORBALIĞI
ÖĞRETMEN SUNUSU**

2021

NEDEN BÖYLE BİR ÇALIŞMA?

ZORBALIK NEDİR? NE DEĞİLDİR?

ZORBALIK NEDİR?

Bir ya da birden çok öğrencinin kendilerinden daha güçsüz öğrencileri kasıtlı ve sürekli rahatsız etmesiyle sonuçlanan ve kurbanın kendisini koruyamayacak durumda olduğu bir saldırganlık türüdür (Pişkin, 2002).

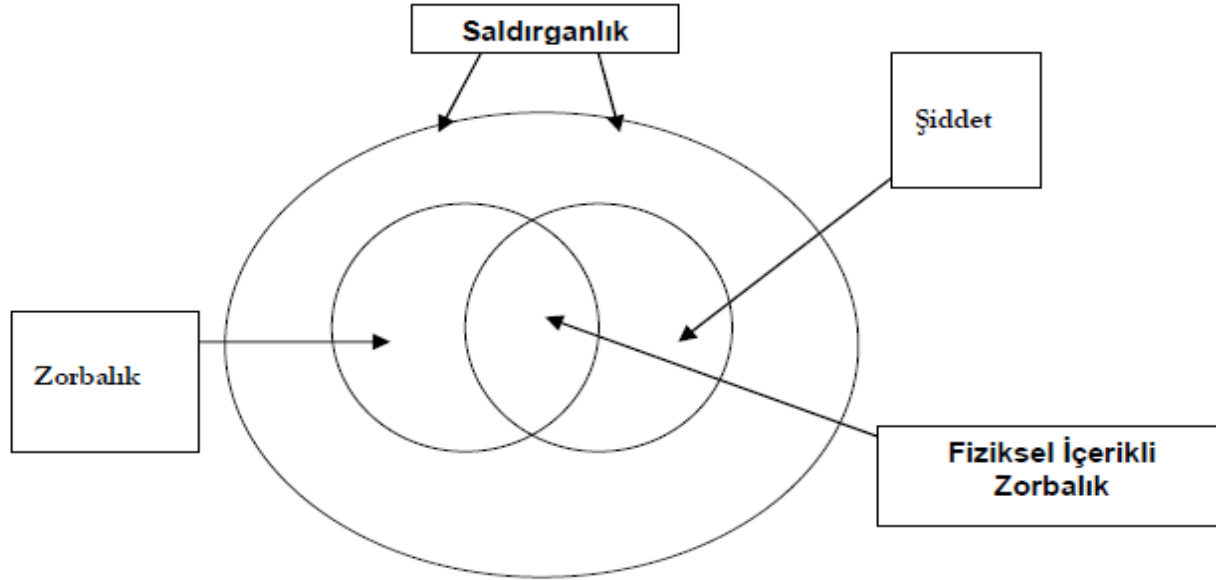
Bir başka tanıma göre;" Zorbalık güçlü durumdaki bir kişi/kişilerin kendi kazançları veya keyifleri için karşı koyma gücü olmayanlara karşı sıkıntı vermek niyeti ile fiziksel, psikolojik, sosyal veya sözel olarak tekrarlanan saldırısıdır."(Akt: Dölek, Besag 1995) Besag'a göre zorbalık eylemden çok tutumdur.

ZORBALIĞIN 4 YÜZÜ

1. Eylemin bir kez deđil uzun süreli olarak uygulanması
2. Güç eşitsizliği- Güçlünün güçsüze saldırması
3. Sözel ,fiziksel ve psikolojik olması
4. Saldırının herhangi belli bir nedene bağlı olmaması ve saldırganı tatmin etmesi dışında elde edilen bir şeyin olmaması

SALDIRGANLIK-ŞİDDET ve ZORBALIK İLİŞKİSİ

Şekil 1. Saldırganlık, Şiddet ve Zorbalık Arasındaki İlişki (Olweus, 1999)

ZORBALIĞIN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ

- Kasıtlı olarak zarar verme amacı güden saldırgan davranışlar olması,
- Süreklilik özelliği taşıması,
- Zorba ve kurban arasında güç dengesinin eşit olmaması,
- Tek kişi veya grup tarafından uygulanması,
- Savunma becerisi olmayan bir kişiye karşı yapılması.

YENİDEN DÜŞÜNELİM?

ZORBALIK TÜRLERİ

Aktif/Doğrudan Zorbalık - Fiziksel ve sözel saldırı davranışları

Pasif/Dolaylı Zorbalık - Kasıtlı yalnız bırakma, sosyal ortamlardan yalıtım

Siber Zorbalık

ZORBALIK TÜRLERİ

DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Aktif / Doğrudan Zorbalık

Fiziksel Saldırı Davranışları

- İtme,
- Tekme Atma,
- Yumruk Atma
- Tükürme
-

Sözel Saldırı Davranışları

- Hoş olmayan ("aptal", "şişko", "dört göz" gibi) kelimelerle hitap etme
- Alay Etme
- İsim Takma
- Kötü Bakma
- Sataşma
-

Pasif/ Dolaylı Zorbalık

- Dedikodu Yayma
- Utandırma
- Diğer Öğrencilerin Ona Aptalmış Gibi Bakmasını Sağlama, Önünde Küçük Düşürme
- Hakkında Kötü Niyetli Söylenti Yayma
- Gruptan Dışlama

Siber Zorbalık

- Saldırgan davranışların kasıtlı olarak sanal ortamda yapılması

ZORBALIK: TARAFLARI OLAN BİR SORUN

- Zorbalar
- Mağdurlar
- Hem Zorba Hem de Mağdur Olanlar
- Seyirciler

ZORBALIK OLAYLARINA KARIŞAN ÖĞRENCİLER

Zorbalar: Kendilerinden daha güçsüz olan öğrencilere zorbaca davrananlar.

Mağdurlar: Kendilerinden daha güçlü öğrencilerin zorbalıklarına uğrayanlar.

Hem Zorba Hem de Mağdur Olanlar : Zaman zaman zorbalık yapan, bazen de başkalarının zorbalığına uğrayanlar.

Seyirciler: Sadece pasif olarak akran zorbalığına tanık olmayan aynı zamanda zorbalıkta aktif rol oynayan gruptur.

ZORBA ve MAĞDURLARIN ÖZELLİKLERİ

ZORBA VE MAĞDURLARIN ÖZELLİKLERİ

ZORBALARIN EN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ:

- Dürtülerini kontrol edememek (tepkisellik, kolay öfkelenme gibi)
- Empati becerisinin düşük olması
- Problem çözme becerilerinin zayıf olması

ZORBA VE MAĞDURLARIN ÖZELLİKLERİ

MAĞDURLARIN EN ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ

- ◉ Hayır diyememe
- ◉ Sosyal ve iletişim becerilerinde zayıflık
- ◉ Zorbalığı hak ettiğine inanma
- ◉ Tehdite karşı duyarlı-açık olma

SEYİRCİLER

- Zorba genellikle tek başına davranırsa da, davranışları bir şekilde başkaları tarafından da izlenmektedir.
- Eğer seyredenler zorbayı destekler veya engellemezse; pasif bir şekilde olsa bile bu davranış bütün grup tarafından sahiplenilmiş olur.
- Grubun gücü bu davranışı durdurmak için kullanılabilir.

SİBER ZORBALIK

Bir birey veya grubun bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak diğer bireylere zarar vermek amacıyla yaptığı, kötü niyetli ve tekrarlanabilen davranışlarıdır.

SİBER ZORBALIK

Siber zorbalığın diğer zorbalık türlerinden bir farkı vardır. Davranış tekrarlanmasa bile zarar verme amacı taşıdığı için zorbalık olarak adlandırılır.

- > İnternet ortamında kişiye özel rahatsız edici mesajlar atma
- > İnternet ortamında kişiyi küçük düşürücü, inciten paylaşımlarda bulunma (sosyal medya grupları...)
- > Kişinin e-posta, sosyal medya hesaplarının şifrelerini ele geçirip başkalarıyla paylaşma, kişi adına başkalarına mesaj gönderme
- > Başkalarına ait bilgileri internet ortamında izinsiz kullanma vb.

RİSK FAKTÖRLERİ

BİREYSEL RİSK FAKTÖRLERİ

MAĞDUR	ZORBA
Yetersiz sosyal ilişki	Yetersiz sosyal ilişki
Kendini ifade becerisine ilişkin güçlükler	Akran, ebeveyn, öğretmen gibi yetişkinlere de saldırganlık
Başarıya yönelik becerilerde ve fiziksel yetenek alanlarında güçlükler	Düşük otokontrol düzeyi
Kişiler arası ilişkilerde ve sosyal becerilerde güçlükler	Duyguları fark edememe ve düşük empati düzeyi
Mağdurların problemin kaynağı olarak kendi zayıflıklarını görmeleri	Tepkisel davranışlara eğilim
	Şiddet araçlarını daha fazla kullanma
	Şiddete karşı olumlu tutum

AİLE KAYNAKLI RİSK FAKTÖRLERİ

MAĞDUR	ZORBA
Yetersiz sosyal ilişki	Sıcak ve ilgiden yoksun olumsuz duygusal tutumlar
Aşırı koruyucu anne baba tutumları - «bağımlılık»	Çocuğun saldırgan davranışına karşı duyarsızlık
Çocuklarının problem çözme becerilerini desteklemeyen/fırsat tanımayan aile yaklaşımları	Düşük otokontrol düzeyi
Düşük ebeveyn takibi	Disiplin yöntemi olarak sözel veya fiziksel şiddet kullanma
Çatışmalı aile yapısı	Gelişim dönemine özgü olmayan biçimde ebeveynle çatışma
Sorunlu biçimde parçalanmış aile yapısı ya da birliktelikleri sorunlu devam eden aile yapısı	Sorunlu biçimde parçalanmış aile yapısı ya da birliktelikleri sorunlu devam eden aile yapısı
Çocuğa yönelik yüksek beklenti	Dışlayıcı ve kuralsız aile tutumu

OKUL KAYNAKLI RİSK FAKTÖRLERİ

Okulun büyüklüğü

Davranışlara yönelik standartların açık/belirgin olmaması

Okulun disiplin uygulamalarında tutarsızlık

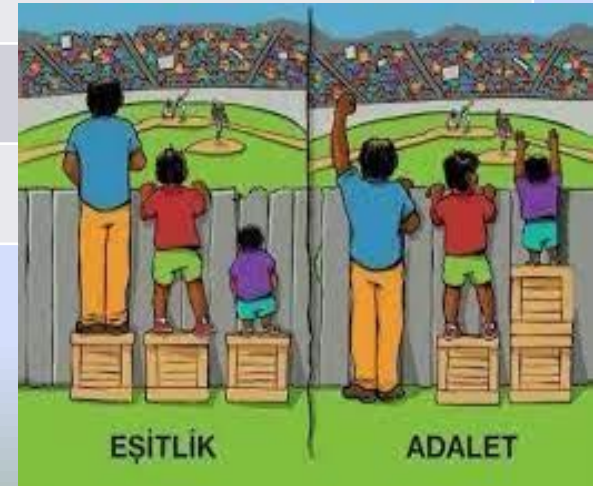
Olumsuz öğretmen davranışları

Okul kaynaklarının paylaşımında eşitsizlik

Çocukların bir birey olarak fark edilmemesi

Okulun olumlu akran ilişkilerini destekleyememesi

Olumsuz okul iklimi

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI NELER OLABİLİR?

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI

Yapılan araştırmalar zorbalığa uğrama yaşının küçülmeye başlamasıyla birlikte etkilerinin arttığı yönündedir.

Zorbalık Davranışına Maruz Kalan Çocuklar,

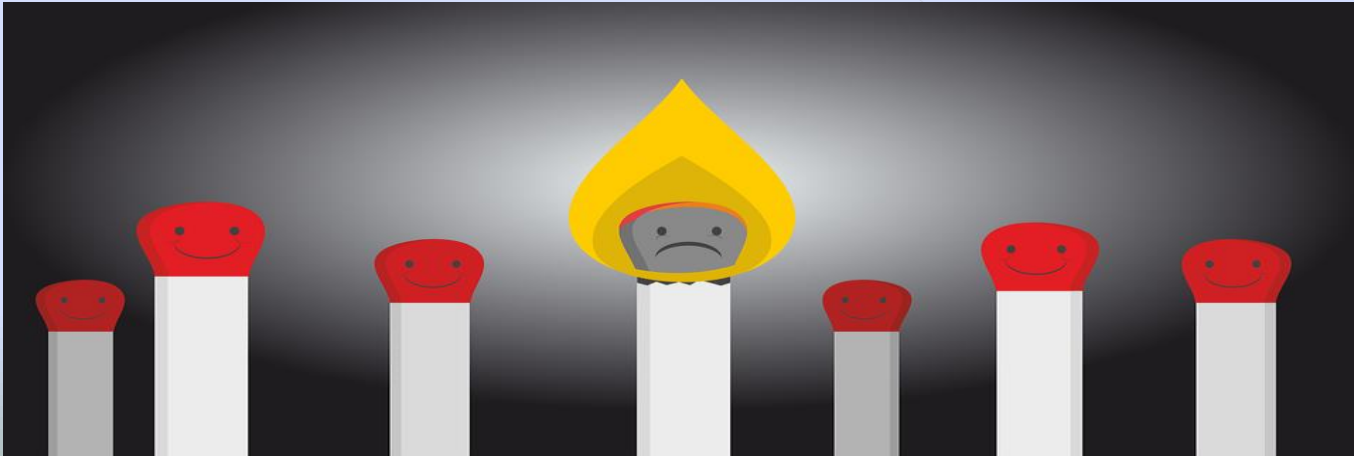
- Benlik saygısını yitirebilirler ve bunu geri kazanmaları yıllarca sürebilir.
- Kendine ve diğerlerine olan güvenlerini yitirebilirler.
- Arkadaşlarından soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- Depresyona girebilirler.
- Devamsızlıkları artabilir ya da okulu terk edebilirler.
- Öfkelerini başka çocuklara yönlendirebilirler.

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI

Zorbalık yapan çocuklar,

- ⦿ Yardım edilmezse ileriki yıllarda da başkalarının üzerindeki güçlerini kötüye kullanmaya devam eder ve başkaları için bir tehdit oluşturabilirler.
- ⦿ Soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- ⦿ Başkalarıyla işbirliğinin yarattığı mutluluk, manevi tatmin gibi olumlu duygulardan yoksun kalabilirler.

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI

Zorbalık davranışlarına şahit olan çocuklar:

- ⦿ Kendilerini güvende hissetmeyebilirler.
- ⦿ Kendilerini savunmak için sürekli tetik içinde bekleyebilirler.
- ⦿ Etraflarında olup biten şiddet davranışlarından dolayı mutsuzluk, üzüntü, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygulara sahip olabilirler.

OKULLARDA ZORBALIKLA MÜCADELE

OKULLARDA ZORBALIKLA MÜCADELE NEDEN ÖNEMLİDİR?

Zorbalık genelde gizli bir eylemdir ve etrafta yetişkinler yokken işlenir. Öğretmenler bu olayları sonradan ve dolaylı olarak öğrenirler; veliler ise bu olayları en son öğrenen kişilerdir.

Zorbalığa şahit olan kişiler, zorbaların hiddetini kendi üzerlerine çekmekten korktukları veya muhbir olmak istemedikleri için olayı büyüklere bildirmezler.

Zorbaca davranışlarda en çok etkilenen mağdurlardır. Öğretmenler veya diğer öğrenciler doğrudan etkilenmezler.

OKULLAR ZORBALIĞI ÖNLEMELİK İÇİN ÇALIŞMALIDIR!

Okullar Zorbalığı Önlemek İçin Çalışmalıdır. Çünkü ;

- ⦿ Kendini tehlikede hissedenden korkmuş bir çocuk kendini savunamaz, derslere ilgi duyamaz, başarılı olamaz.
- ⦿ Çocuklar olumlu davranış biçimlerinin de olduğunu farkında olmayabilirler.
- ⦿ Anne-babalar çocuklarına nasıl yardımcı olabileceklerini bilemezler veya başkalarının çocuklarına -zorba çocuğa-karışma hakkını kendilerinde görmeyebilirler.
- ⦿ Bazı çocuklar okuldan başka kendilerine yardımcı olacak hiçbir kaynağa sahip değildir.

Okullar Zorbalığı Önlemek İçin Çalışmalıdır. Çünkü ;

- ⦿ Öğretmenler çocuklarla her gün ve uzun süreli etkileşim içindedirler.
- ⦿ Çocukların sosyal etkileşimlerinin en fazla olduğu ve zorbalığın en fazla vuku bulunduğu yer okuldur.
- ⦿ Öğretmenler çocuğa yardım konusunda pek çok diğer yetişkinden daha deneyimli ve donanımlıdırlar.

ZORBALIKLA MÜCADELEDE BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

NEDEN BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI ?

Okullardaki zorbalık sorunu;

- Sadece zorba,
- Sadece mağdur,
- Sadece zorba/mağdur veya
- Sadece seyircileri mi etkilemektedir ?

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

**“BİZİM OKULUMUZDA ZORBALIĞA İZİN VERİLMEZ
VE ZORBALIĞI SONA ERDİRMEK İÇİN HER ŞEYİ
YAPACAĞIZ!”**

Hiç bir okulun zorbalığa karşı bağışıklığı yoktur. Okulda zorbalığa karşı kampanya başlatmak başarısızlığın itirafı anlamına gelmez.

Bu çalışmaları karşılıklı saygı ve umursamaya dayalı bir okul atmosferi sağlama çabası olarak görmek gerekir.

Aşağılanma, kaygı ve korku duygularından arınmış , destekleyici bir ortamda sosyal, duygusal ve akademik gelişme artar. En azından çocuğun tam gelişimini önleyen engeller kaldırılır.

Okullarda Zorbalığı Önlemek İçin Yapılan Çalışmaların Amacı;

1. Zorbaca davranışları önleme
2. Varolan zorbaca davranışlara müdahale etme ve durdurma
3. Zorbaca davranışa karışan zorba ve kurban çocukları iyileştirme çalışmaları

ÖNLEME
ÇALIŞMALARI

MÜDAHALE
ETME ve
DURDURMA

İYİLEŞTİRME
ÇALIŞMALARI

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

- Önleme, müdahale ve iyileştirme çalışmaları birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamaktadır!
- Bütüncül Okul Yaklaşımı zorbalığa karşı yapılan çalışmaların üç temel amacını da aynı anda içermelidir.

**YETİŞKİNLERDE
DEĞİŞİM
ANA HEDEF!!!**

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

Yetişkinlerin (idareci, öğretmen ve veli);

- Öğrencilere karşı sorumlu, saygılı, eşit, adil ve güvenli bir okul iklimini yaratmalarını,
- Öğrencilere model olduklarını fark etmelerini,
- Kabul edilmeyen davranışlar konusunda net ve tutarlı davranışlar sergilemelerini,
- Kurallara uyulmadığında yaptırımların tutarlı bir şekilde uygulandığı bir okul ortamını geliştirmelerini **AMAÇLAR**.

OKULUMUZDA YAPILACAK ÇALIŐMALAR

- A.** İdareci, Öğretmen, Okul Personeli ve Veli Eğitimleri
- B.** Sınıflar Düzeyinde Hazırlanmış Etkinlikler
- C.** Okul Geneline Yayılmış Etkinlikler
- D.** Bireysel Görüşmeler

ÇALIŞMANIN TEMEL İLKELERİ

- Okulun zorbalık problemini kabul etmesi.
- İdareciler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler arasında zorba/mağdur problemine yönelik farkındalık sağlanması.
- Mağdur ve zorbaya fark edildiklerinin hissettirilmesi.
- Okul ortamında olumlu kişiler arası ilişkiler geliştirilmesi ve özellikle zorbaca davranışların kabul edilemeyeceğinin ve mutlaka engelleneceği anlayışının yerleştirilmesi. Kuralların net olarak tanımlanması.

ÇALIŞMANIN TEMEL İLKELERİ

- Okulun zorbalıkla nasıl baş edeceğinin açık bir şekilde ifade edilmesi. Zorbalığın tespit edilerek, uygulanacak yaptırımların açıkça ortaya konması.
- Öğrencilerin ve velilerin zorbalık olaylarını okul personeline bildirmesi için bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi.
- Zorba ve mağdura yardımcı olunması.

- Buraya kadar anlatılanlarla ilgili olarak neler düşünüyorsunuz?
- Zorbalığın ne olduğuna dair bakış açınızda herhangi bir farklılaşma oldu mu?
- Sizce zorbalıkla nasıl başa çıkılabilir?

İLK ADIM: DEĞİŞİM

DEĞİŞİM İÇİN YAPABİLECEKLERİM

- Şiddete sıfır tolerans tanırım.
- Öğrencilerimde farklılıklara tolerans kültürü geliştiririm.
- Öğrencilerimle birlikte uyulması gereken kuralları belirlerim.
- Ödül ve yaptırımları öğrencilerimle belirlerim.
- Başkalarına saygılı olmayı teşvik ederim.
- Güvenli bir sınıf ortamı yaratırım.
- Öğrencilerimin bana güvenmelerini sağlarım.
- Uyarı işaretlerine karşı tetikte olurum.

DEĞİŞİM İÇİN YAPABİLECEKLERİM

- Riskli mekanları kontrol ederim.
- Riskli zamanlarda daha çok dikkatli olurum.
- Riskli durumlarda okul yönetimini bilgilendiririm.
- Şiddeti ciddiye alarak şiddet riskini azaltıcı okul politikalarına destek olurum.
- Şiddet karşıtı programlara destek olurum.
- Öğrencilerime model olduğumun farkında olarak davranırım.
- Karakter gelişimine önem veririm.

DEĞİŞİM İÇİN YAPABİLECEKLERİM

- Rekabetçi eğitim yerine işbirliği ile öğrenmeye önem veririm.
- Akademik başarıyı arttırmayı hedeflerim.
- Öğrencilerimin sosyal ve arkadaşlık becerilerini geliştirmelerine yardım ederim.
- Öğrencileri şiddet ve zorbalık konusunda bilgilendiririm.
- Şikayetleri ciddiye alırım.
- Sorunları görmezlikten gelmem.
- Şiddete karışanlar ile tanıklık edenlere zaman geçirmeden yardım sunarım.
- Şiddete karışan çocukların ailelerini mutlaka bilgilendiririm ve sorunu çözmek için onları da sürece katarım.

BİZ OKULDA ÖĞRENCİLERİ HAYATA HAZIRLARIZ!

KAYNAKÇA

- Çinkır, Ş. (2012, Ekim 13). Okullarda Zorbalık ve Türleri. 29 Mart 2021 tarihinde <https://yenirehberlik.com/okullarda-zorbalik-ve-turleri.html> adresinden erişildi.
- Dölek, N., Öğrencilerde Zorbaca Davranışlar. 12 Mart 2021 tarihinde <http://img.eba.gov.tr/436/87a/c3a/1db/1af/584/fef/807/bb2dcf311cf254784a003/43687ac3a1db1af584fef807bb2dcf311cf254784a003.pdf?name=%C3%96%C4%9Frencide%20Zorbaca%20Davran%C4%B1%C5%9Flar.pdf> adresinden erişildi.
- Gökler, R. (2009). Okullarda Akran Zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 511-537.

www.cankayaram.meb.k12.tr

Tel : 0312 466 67 76
Instagram : @cankayaram
Twitter : @cankayaram06